

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Bir Materyal Geliştirme Örneği: Döndür-Geç¹

Yrd. Doç. Dr. Doğan YÜCEL

International Burch University, Dept. of Oriental

Philology, dogan.yuecel@ibu.edu.ba

Orcid: 0000-0001-6240-8886

Özet

Yabancı dil öğretiminde plan, program ve müfredatların hayata geçirilmesi yöntem ve tekniklerle mümkün olmaktadır. Bu yöntem ve teknikler ise kelime kartları, oyuncaklar, renk kartları vb. bazı fiziki yardımcı öğretim materyalleri geliştirilmiştir. Dilbilgisi öğretimi genel itibarıyla öğrencilerin sıkıcı buldukları bir alandır. Öğretimi zenginleştirmek ve öğrenci ilgisini canlı tutmak için Döndür-Geç isimli bir yardımcı ders materyali yapılmıştır. Bu araç iç içe geçmiş üç adet daireden müteşekkildir. Beş basit zamanın beş farklı hâl ekiyle altı şahıs zamirine getirilecek şekilde 150 fiil çekimi bulunmaktadır. Her hâl eki için 30 çekim yer almakta ve her şahıs zamirinin karşısına beş hâl eki gelmek üzere toplamda 25 farklı cümle ihtimali olan bir araçtır. Bu aracın nasıl yapıldığı ve ne şekilde kullanılacağı çalışmada ele alınmış ve yorumlarda bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, yabancılar Türkçe öğretimi, yabancı dil öğretim materyali.

¹ Döndür-Geç isimli bu araç 2012 yılında 9. Türkçe olimpiyatlarında yabancı dil Türkçe öğretimi yapan öğretmenler arasında yapılan Öğretim Materyali Geliştirme yarışmasında 4.'lük kazanmıştır. Ancak herhangi bir mecrada yayınlanmamıştır.

An Example of Developing a Material in Teaching Turkish to Foreigners: Rotate-Pass

Abstract

Implementation of plans, programs and curricula in foreign language teaching is possible with methods and techniques. Some physical supplementary teaching materials such as word cards, toys, color cards, etc. have been developed for these methods and techniques. Grammar teaching is an area that students find boring in general. A supplementary course material named Dönder-Geç has been prepared in order to enrich the teaching and keep the student's interest alive. This tool consists of three interlocking circles. There are 150 verb conjugations in five simple tenses with five different case suffixes and six personal pronouns. There are 30 conjugations for each case suffix and it is a tool with 25 different sentence possibilities in total, with five case suffixes appearing in front of each personal pronoun. How this tool is made and how to use it is discussed in the study and comments are made.

Key words: Turkish as Foreign language, teaching Turkish to foreigners, foreign language teaching material.

Giriş

Dil öğretiminde elle tutulan, dokunulan ve pratik öğretim materyallerinin önemi yadsınamaz. Bu materyaller kelime öğretimi, yazma, konuşma, okuma-anlama ve dil bilgisi olmak üzere tüm yabancı dil becerilerini kapsamaktadır. Bu materyallerle oyunlar, bulmacalar ve değişik sınıf içi ve dışı aktiviteler hazırlanabilmektedir. Yabancı dil öğretim materyalleri günümüzde hem maddi araçlar hem de dijital programlar şeklinde varlığını devam ettirmektedir. Ancak dijital materyaller ve programlar insanın beş duyu organına hitap edememektedir. Koklama, dokunma ve tatma ve en önemlisi sosyalleşme de dijital yabancı dil programlarının eksiklikleri görülmektedir.

Hacıömeroğlu (2007, s. 23)'nin Paulston'dan aktardığına göre dil bilgisi öğretiminde kullanılan materyaller, beklenen davranış, tepki kontrolünün derecesi, içerdiği öğrenme süreci ve tepkilerin seçimindeki ölçütlere göre üç sınıfa ayrılarak değerlendirilmektedir:

1. Mekanik Alıştırmalar
2. Anlamlı Alıştırmalar
3. İletişimsel Alıştırmalar

Anlamlı alıştırmalar düşünmeden otomatik olarak değil düşünerek ve üreterek yapılan alıştırmalardır (Hacıömeroğlu, 2007, s. 26).

Döndür-Geç basit ama faydalı bir araçtır. Döndür-Geç ders sonrasında bireysel olarak kullanılabileceği gibi daha büyük bir şekilde hazırlanıp derste farklı aktiviteler yaptırmak için de kullanılabilir.

Kınay'ın Stranks (2003, s. 330-331)'ten aktardığına göre “dil bilgisi öğretimi için materyal hazırlayıcılarının materyali kullanacak öğrencilerin yaşı ve dil düzeyleri, uygulanan yöntemin, öğreticinin, öğrencilerin ve içinde çalıştıkları eğitim kültürünün beklentilerini ne ölçüde karşıladığı, dil bilgisi yapılarını göstermek için kullanılan bağlamın (context) ve iç bağlamın (context) öğrencilerin dikkatini ne ölçüde çekeceği, ele alınan dil bilgisi alanlarının biçimleri, temel anlam önerileri açısından yapısı ve konuşulan/yazılan söylemlerde nasıl kullanıldığı, ele alınan dil bilgisi yapısının öğretilecek dildeki gerçeğe uygun kullanımına ne ölçüde uyduğu ve dil öğrencilerinin hedef dil bilgisi yapısını üretmesini sağlayacak etkinliklerin ne ölçüde anlamlı sözcelerle sonuçlanacağı” gibi birtakım değerlendirmeleri göz önünde tutmaları gereklidir (2015, s. 248).

Işık ve Altmışdört'ün aktardığına göre Hutchinson ve Waters, yabancı dil öğretiminde gerçek öğretim malzemesine dönüştürmenin üç yolu bulunduğunu belirtir:

1. Var olan malzemelerden seçim yapmak,
2. Yeni malzeme oluşturmak,
3. Malzeme uyarlaması yapmak (2010, s. 223).

Türkçenin yabancılar öğretiminde kelime öğretim kartları, bulmacalar ve oyunlar gibi birçok yöntem geliştirilmiştir. Geliştirilen bu yöntemlere dair epeyce çalışma yayınlanmıştır (Bilkan, 2001; Bilkan, 2006; Taşdemir, Bilkan, & Can, 2003; Arslan, & Gürdal, 2012 vd.).

Bu çalışmada yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretiminde basit zamanlar, şahıs zamirleri ve hâl eklerini doğru cümle kombinasyonları içinde pekiştirebilecekleri bir araç geliştirilmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı öğrencilere derste öğretilen şahıs zamirleri, basit zamanları ve temel hâl eklerini bir öğretim malzemesi kullanarak doğru cümle kurulumu öğretiminin pekiştirilmesine yardımcı olmaktır. Döndür-Geç adlı araç vasıtasıyla öğrencilerin önceden öğrendikleri dil bilgisi yapılarını oyun yoluyla pekiştirmeleri hedeflenmiştir. Bu araç, öğrencileri dil bilgisinin sıkıcılığından kurtarıp kurallı cümleler kurdurma çalışmaları sırasında öğretmene ve öğrencilere

yardımcı olacaktır. Öğrencilerin eğlenerek ve uygulayarak yeni ve doğru cümleler kurmasına ve öğrendikleri kuralları tekrar etmelerine imkan sağlayacaktır.

Bu rüzgar gülüne benzer araç, bir perçin yardımıyla dönen birbirinden bağımsız iç içe üç daireden meydana gelmektedir. İçteki dairede şahıs zamirleri yazılıdır. Bu dairede altı şahıs zamiri için altı farklı renkte bölüm bulunmaktadır. Orta dairede Türkçeyi yeni öğrenenlerin çok kullandıkları beş kelime yine en fazla kullanılan beş hal eki her bölüme birisi gelecek şekilde yazılmıştır. Dış dairede ise beş basit zamanın altı şahıs zamiriyle çekimlerinden müteşekkil her birinde 30 adetten yine öğrencilere ipucu olması için farklı renklerde 5 bölüm ve toplamda Türkçede bulunan basit zamanlı 150 fiil çekiminin tamamı bulunmaktadır. Yani her hal eki için 30 çekim bulunmaktadır. Her şahıs zamirinin karşısına beş hal eki gelmek üzere toplamda 25 farklı cümle ihtimali bulunmaktadır. Neticede öğrenci hem şahıs zamirlerini hem en çok kullanılan hal eklerini hem de en temel fiillerden beş tanesinin hal eklerine ve zamanlara göre çekimini hem eğlenerek hem de uygulamalı olarak öğrenebilecektir.

Döndür-Geç'in Uygulanması

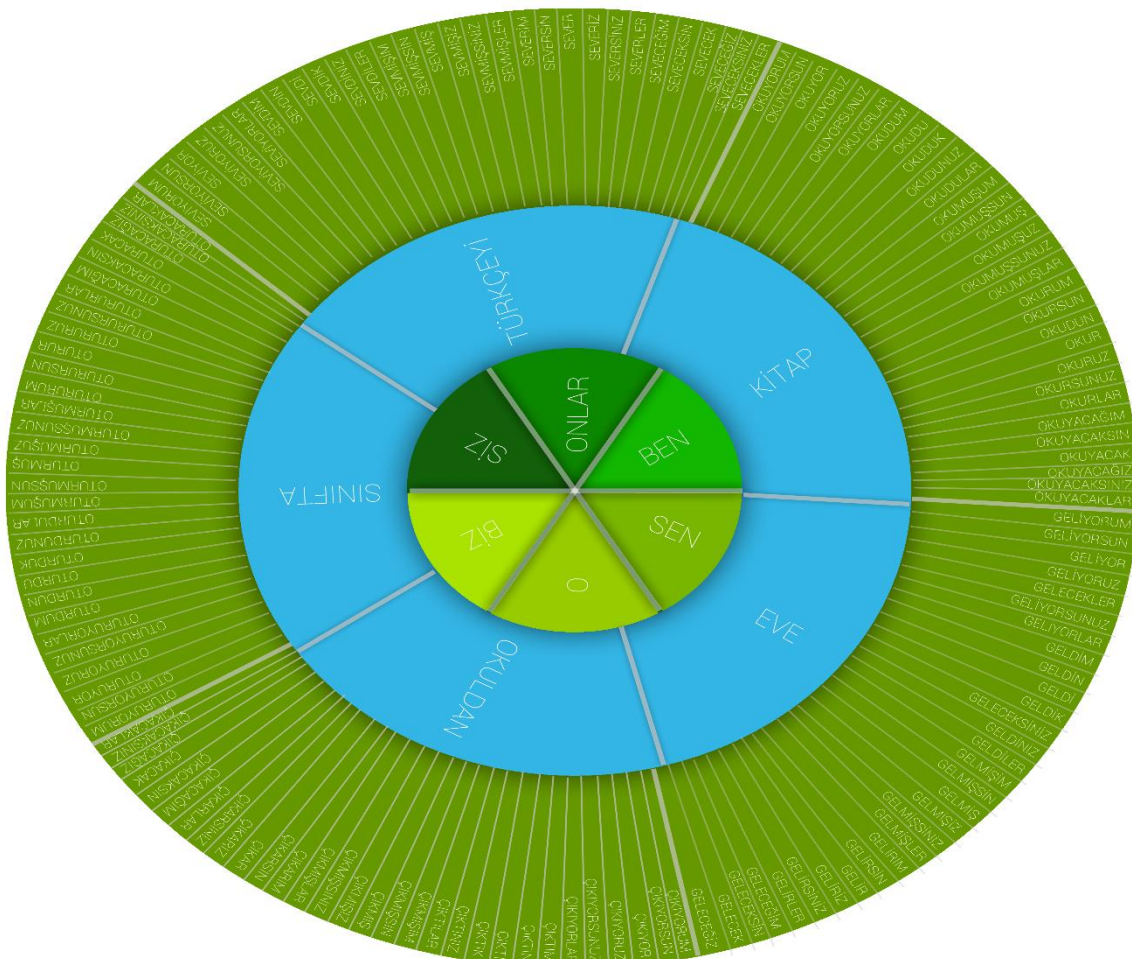
Daire şeklinde kesilmiş üç tane karton kağıt, üç tane basılmış resim, bir makas, yapıştırıcı ve bir perçin veya vida bunu yapmak için yeterlidir. Kullanımı son derece basit olup öğrenciden istenen zaman ve zamiri uygun hal ekiyle denk getirip doğru cümleyi bulması istenir. İç içe üç daire döndürülerek 25'te bir ihtimal olan doğru cümle bulunur. Bölümlerin renkleri ipucu olarak kenarda verilir. (Bkz. Resim 1).

Bireysel çalışma yöntemiyle kendi kendine çalışma saatlerinde çocuklara becerilerini geliştirme ve çeşitli araçları kullanma fırsatları verilmelidir (Ergün ve Özdaş, 1997). Döndür-Geç kullanılarak öğrencilerin sınıf içerisinde bireysel ve grup halinde çalışarak basit zamanları, şahıs zamirlerini ve çok kullanılan hal eklerini pekiştirmeleri sağlanır. Öğretmen sınıfta önce “Döndür-Geç”in nasıl kullanılacağını öğrencilere anlatır. Daha sonra öğretmen birkaç öğrencinin bu uygulamayı diğer öğrencilerin karşısında yapmalarını ister. Öğrenciler doğru davranışı Döndür-Geç üzerinde birkaç defa uygularlar. Bu aşamadan sonra sınıf iki ya da daha fazla gruba bölünerek de bu uygulama gerçekleştirilebilir.

Bu araç Saraybosna’da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Boşnakça anadilli lise öğrencileri üzerinde uygulanmış, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını artırdığı görülmüştür. Ancak herhangi bir ölçüm yapılmamıştır.

Resim 1

Döndür-Geç

Tartışma ve Öneriler

“Döndür-Geç” basit zamanları, şahıs zamirleri ve çok kullanılan hâl eklerini öğrencilerin pekiştirmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Öğrencilere bireysel ya da gruplar halinde

sadece bir zamanlı “Döndür-Geç”ler de yaptırılabilir. Bu şekilde öğrencilerin kendi kendilerine “Döndür-Geç”ler yaparak öğrenmeleri sağlanır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde en temel dil bilgisi yapıları daha kolay ve eğlenceli bir şekilde uygulama sırasında kavratılmış olur. Yabancılar Türkçe öğretimi esnasında kullanılabilecek bu tür materyallerin oldukça az olduğu görülmektedir. Bu ve benzer materyallerin daha çok üretilmesi adına bu önemli bir örnektir. Çünkü bu tür araçlar Yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimini daha eğlenceli ve kolay hale getirmektedir.

Yabancılar Türkçe öğreten öğretmenler ve Türkçe öğrenen öğrenciler; farklı boyutlarda, farklı malzemeler ve farklı içeriklerde benzer “Döndür-Geç”leri çok düşük maliyetlerle ve kolaylıkla yapabilirler.

Bireysel olarak Türkçe öğrenenler için “Döndür-Geç” ve benzeri öğretici oyunlar bilgisayar ortamında da hazırlanabilir. Bu tür öğretici oyunlar, dijital ortamda uzaktan veya kendi kendine yabancı dil Türkçe öğretimine de katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

- Arslan, M & Gürdal, A. (2012). Yabancılar Görsel ve İşitsel Araçlarla Türkçe Kelime Öğretim Yöntemi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 255-270.
- Bilkan, N. (2001). *Türkçe Öğretiminde Görsel - İşitsel - Kinestetik Uygulamalar*. Ceceli Yayınları.
- Bilkan, N. (2006). *Türkçe Öğretiminde Çoklu Zeka Uygulamaları*. Zambak Yayınları.
- Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul 1997 (<http://www.egitim.aku.edu.tr/metod02.htm>) (14.01.2012)
- Hacıömeroğlu, M. S. (2007). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler için Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Işık, A. ve Altmışdört, G. (2010). Yabancı Dil Öğretiminde Malzeme Değerlendirme. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 23. 221-238.

- Kınay, E., D. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi Öğretimi İçin Materyal Geliştirme. *E-Dil Dergisi*, 5, 243-260.
- Stranks, J. (2003). Materials for Teaching Grammar. Tomlinson, B. (ed.) Developing Materials for Language Teaching. Continuum
- Taşdemir, E.; Bilkan, N.; & Can, H. (2003). Pratik Türkçe Öğretim Teknikleri. Dilset Yayınları.